SPORTCHILAR SHUGʻULLANGANLIK DARAJASINI ANIQLASHNING ZAMONAVIY USULLARINING TAHLILI (FUTBOL SPORT TURI MISOLIDA)

Artikov Askar Akbarovich

Oʻzbekiston davlat jismoniy tarbiya va sport universiteti oʻqituvchisi

Boyxonov Bekzod Shuhrat o'g'li

Oʻzbekiston davlat jismoniy tarbiya va sport universiteti 51-20 guruh talabasi

https://doi.org/10.5281/zenodo.7379431

Annotatsiya. Mazkur maqolada sportchilar shugʻullanganlik darajasini aniqlashning zamonaviy usullarining tahlili haqida soʻz boradi. Maqola davomida turli fikr-mulohaza va tahlillardan foydalanilgan.

Kalit so'zlar: zamonaviy usullar, yuksak madaniyat, jismonan sogʻlom avlod, yosh avlod.

АНАЛИЗ СОВРЕМЕННЫХ МЕТОДОВ ОПРЕДЕЛЕНИЯ УРОВНЯ ФИЗИЧЕСКОЙ ПОДГОТОВКИ СПОРТСМЕНОВ (НА ПРИМЕРЕ ФУТБОЛА)

Аннотация. Данная статья посвящена анализу современных методов определения уровня физической подготовки спортсменов. На протяжении всей статьи используются различные мнения и анализы.

Ключевые слова: современные методы, высокая культура, физически здоровое поколение, молодое поколение.

ANALYSIS OF MODERN METHODS OF DETERMINING THE LEVEL OF EXERCISE OF ATHLETES (FOOTBALL AS AN EXAMPLE)

Abstract. This article talks about the analysis of modern methods of determining the level of training of athletes. Various opinions and analyzes are used throughout the article.

Key words: modern methods, high culture, physically healthy generation, young generation.

Dolzarbligi: Mamlakatimizda yuksak madaniyatga ega boʻlgan har tomonlama yetuk hamda jismonan sogʻlom avlodni shakllantirish maqsadida aholining jismoniy tarbiya va sport sohasida malaka va bilimlarini orttirishga qaratilgan ustuvor yoʻnalishlarni belgilash, iqtidorli sportchilarni tanlab olish (seleksiya) jarayoniga innovasion shakllar va usullarni joriy yetishga alohida ye'tibor qaratilmoqda. [1]

Jamiyatimizda sogʻlom turmush tarzini shakllantirish, yosh avlodni jismoniy tarbiya va ommaviy sport bilan muntazam shugʻullanishi uchun zamon talablariga mos shart-sharoitlar yaratish, sport musobaqalari orqali yoshlarda oʻz irodasi, kuchi va imkoniyatlariga boʻlgan ishonchni mustaxkamlash, yoshlar orasidan iqtidorli sportchilarni saralab olish ishlarini tizimli tashkillashtirishga yoʻnaltirilgan keng koʻlamli ishlar amalga oshirilmoqda.[1]

Tadqiqotning maqsadi: sportchilarni shugʻullanganlik darajasini aniqlashda qoʻllaniladigan testlarni solishtirish orqali zamonaviy testlardan farqlanishini tahlil qilish.

Tadqiqot ob'yekti va predmeti: turli yoshdagi futbolchilarni turli tayyorgarlik bosqichi mashgʻulotlari.

Koʻplab mutaxassislar mashgʻulot jarayonini optimallashtirishga intilish bilan sportchilarning shugʻullanganlik darajasini tashxislashning butunlay yangi original usulini ishlab chiqqan, uning asosida sportchining oʻtmishdagi, hozirgi kundagi va kelgusidagi faoliyatini majmuaviy tahlil qilish yotadi. Bu muammoni hal qilishning ilmiy asosini quyidagilar tashkil

qiladi: qaytarish nazariyasi, kelajakni bilish toʻgʻrisidagi fan, falsafa, biologiya va pedagogikada amal qiladigan yaxlitlik nazariyasi, shuningdek zamonaviy sport pedagogikasining tamoyillari. [2,4]

Toʻliq tashxis qoʻyish quyidagi amallarni bajarishni koʻzda tutadi:

- koʻp sonli koʻrsatkichlar asosida sportchining shugʻullanganligining boshlangʻich darajasini aniqlash;
- shugʻullanganlikning informativ darajasini aniqlash (koʻrsatkichlarning sport natijalari bilan korrelyasiyalash (bogʻlash) yordamida);
- tuzulishini tahlil qilish (olinadigan axborotning omillarini aniqlash orqali);
- ikkita tadqiqotni omilli tahlil qilish natijalari asosida tuzulishining dinamikasini tahlil qilish;
- model-tashxislash majmuasini oʻrnatish (sport natijasiga yeng koʻp ta'sir koʻrsatadigan va yuqori korrelyasiya koyeffisiyentiga yega boʻlgan koʻrsatkichlarni aniqlash orqali).

Sport natijasiga yerishishda har bir omilning hissasi har xil boʻladi. Bu hissa mashgʻulotning davomiyligi, oʻqitishning maqsadlari va vazifalari, musobaqalarning turlari va hokazolarga bogʻliq ravishda oʻzgaradi. Mashgʻulotning har bir davri uchun koʻp a'zoli regressiya tenglamasi koʻrinishidagi oʻzining model-tashxislash majmuasini oʻrnatish maqsadga muvofiq boʻladi. Makro va mikro sikllarda pedagogning faoliyatini algoritmlash va shunga oʻxshash takliflarni oʻzlarining ishlarida koʻpgina tadqiqotchilar kiritganlar. [3]

Futbolchilarning mashgʻulot jarayonida umumiy jismoniy tayyorgarlikni nazorat qilish zaruriy yelement boʻlib hisoblanadi. Uni baholash uchun koʻrsatkichlarni tanlash qiyin ish yemas. Majmualar tarkibiga quyidagi testlar kiradi:

- turnikda tortilish;
- toʻsinga tayangan holatda qoʻllarni bukish va yoyish (kuch sifatlarini baholash);
- joyidan turib yuqoriga sakrash (sakrovchanlikni baholash);
- 60 m ga yugurish (tezlik sifatlarini baholash);
- "konvert bo'ylab" yugurish (yepchillikni baholash) va 300 m ga yugurish (tezlikka chidamlilikni baholash).

Butun testlar majmuasi uchun 1 dan 100 ochkogacha boʻlgan diapazonda baholash shkalalari ishlab chiqilgan.

Sportchilarni oʻquv mashgʻulotlarida foydalanish uchun shuningdek "yevrofit" testlar majmuasini ham taklif qilish mumkin. Bu testning paydo boʻlish sababi yevropaning turli mamlakatlarida bolalar va yoshlarning jismoniy tayyorgarligini baholash usullarining oʻta turli-tumanligi boʻlgan. Agar turli mamlakatlarning bolalari, oʻsmirlari va yoshlarining jismoniy tayyorgarlik darajasini taqqoslash zarurati boʻlmaganda yedi, buning hech qanday yomon tomoni boʻlmasdi. Unifikasiyalangan oʻlchashlar yordamida turli mamlakatlarda jismoniy tarbiya va sport tizimining samaradorligini baholash, yoshlarning jismoniy tayyorgarligiga ta'sir koʻrsatuvchi tabiiy va ijtimoiy-iqtisodiy omillarni aniqlash mumkin boʻlardi.

Maxsus yekspertlar qoʻmitasi ishtirokida koʻp sonli ilmiy seminarlar va konferensiyalarni oʻtkazish, shuningdek testlar majmuasini jiddiy tekshirish natijasida (15 ta mamlakatdan 50 mingtadan oshiq bolalar tadqiq qilingan) "yevrofit" ning yakuniy versiyasi ishlab chiqilgan. Va

bu yerda yeng muhimi – bu majmua yuqori aniqlik, ishonchlilik va ma'lumotlilik bilan tavsiflanadi, bu ilmiy tadqiqotlar o'tkazishning talablariga mos keladi. [4,6]

"yevrofit" testlari maktab yoshidagi bolalar va oʻsmirlar uchun (6 – 18 yosh) moʻljallangan, biroq ulardan kattaroq yosh guruhlarida ham foydalanish mumkin. Bu majmua yordamida 6 ta oʻlchashlarni bajarish va 9 ta tayyorgarlik omillarini aniqlash mumkin. Majmua yurak-qon tomir va nafas tizimlarining chidamliligi, kuch, muskul chidamkorligi, tezkorlik, yegiluvchanlik va koordinasion qobiliyatlarni oʻlchashni koʻzda tutadi.

Majmua yurak-qon tomir va nafas tizimlarining chidamliligi, statik kuch, portlash kuchi (quvvat), tana boʻgʻimlarining harakat tezkorligi, yegiluvchanlik, tananing muvozanatini aniqlash imkonini beradi. Majmuada oʻlchanadigan omillar tarkibini tahlil qilish shuni koʻrsatadiki, taklif qilinayotgan umumiy jismoniy tayyorgarlik konsepsiyasi toʻgʻridan-toʻgʻri sport bilan bogʻlanadi.

"yevrofit" quyidagi testlardan tashkil topgan:

- 10x5 m ga "mayatnik bo'lib" yugurish;
- PWC-170 testi;
- barmoqlar dinamometriyasi;
- joyidan turib uzunlikka sakrash;
- turnikka osilish:
- chalqancha yotgan holda gavdani koʻtarishlar;
- "kulcha bo'lish";
- oʻtirgan holatda oldinga yegilishlar;
- bir oyoqda turgan holatda muvozanatni saqlash.

Umumiy jismoniy tayyorgarlikni baholash uchun shuningdek jismoniy tayyorgarlik Xalqaro testlar majmuasidan ham foydalanish mumkin. Bu majmuaning tarkibiga quyidagi testlar kiradi:

- 1) 50 m ga yugurish (tezkorlikni baholash);
- 2) Joyidan turib uzunlikka sakrash (quvvatni baholash);
- 3) 600, 800 yoki 1000 m ga yugurish (chidamlilikni baholash);
- 4) Barmoqlar dinamometriyasi (barmoqning kuchini baholash);
- 5) Turnikda tortilish yoki osilib turish (qoʻllar kuchini baholash);
- 6) Kubikni ko'chirish bilan 4x100 m ga "mayatnik bo'lib" yugurish (yepchillikni baholash);
- 7) Chalqancha yotgan holatda 30 sek davomida oldinga yegilishlar (qorin pressi muskullarining kuchini baholash);
 - 8) tananing oldinga yegilish chuqurligi (qayishqoqlikni baholash).

Jismoniy tayyorgarlik Xalqaro testi baholar shkalasiga yega ("T" shkala deb ataladi) va 4,5 yoshdan 19,5 yoshgacha bo'lgan bolalar va yoshlar uchun mo'ljallangan. [4,5]

Jismoniy tayyorgarlikni baholash uchun moʻljallangan Xalqaro testlarga yuqorida koʻrsatib oʻtilganlardan tashqari yeng yangi UMKA majmuasini ham kiritish mumkin. UMKA testi bolalar va yoshlarning jismoniy tayyorgarligini baholash uchun moʻljallangan sport testi boʻlib hisoblanadi. Testdan oʻtkazish jarayonlari va me'yoriy talablar jismoniy tarbiya va sport

nazariyasi va amaliyotining yeng yangi yutuqlariga asoslanadi. UMKA majmuasining tarkibiga quyidagi testlar kiradi:

- 1 milya (1609,34 m)ga yugurish;
- uch boshli yelka muskuli va ikki oyoqli muskulda teri osti yogʻ qatlamining qalinligini aniqlash;
- yotgan holatda yarim yegilishlar;
- oʻtirgan holatda yegilishning chuqurligi;
- past turnikda modifikasiyalangan tortilish.

Yuqori malakali futbolchilar uchun (1 va 2 liga) Polsha Futbol Ittifoqining (PFI) oʻquv boʻlimi yoshlar va faxriylar toifalarida kondisiyani (formani) baholash uchun moʻljallangan testlar (kriteriylar) majmuasini ishlab chiqqan. 80-yillarda bu majmua yordamida yiliga ikki marta — bahorgi va kuzgi mamlakat birinchiligi oldidan tadqiqotlar oʻtkazish tavsiya qilingan. 1 va 2 liga murabbiylari olingan natijalarni birinchilik boshlanishidan oldin PFI ning oʻquv boʻlimiga yuborishlari lozim boʻlgan. Bu sport formasining holatini baholash va bir paytning oʻzida turli jamoalar va alohida sportchilarning tayyorgarligini ob'yektiv solishtirish imkonini bergan. Bu tadqiqotlarning natijalari mamlakat milliy terma jamoasiga nomzodlarni tanlab olishda juda foydali boʻlgan.[2,4]

Sport formasini baholash uchun Polsha Futbol Ittifoqi ishlab chiqqan testlar majmuasi ularni nospesifik deb hisoblash bilan kuch sifatlarini oʻlchashni koʻzda tutmaydi. Majmua tarkibiga quyidagilar kiradi:

- 30 m ga yugurish;
- 100 m ga yugurish;
- 400 m ga yugurish;
- 4x30 m ga "mayatnik bo'lib" yugurish 3 ta seriya (alohida yugurishlar orasidagi interval 45 s, seriyalar orasidagi interval 90 s);
- Kuper testi.

Barcha testlar uchun 0,5 dan 6 ochkogacha boʻlgan baholar shkalalarida me'yorlar ishlab chiqilgan. Darvozabonlarda sport formasining holatini baholash uchun oxirgi sinov (Kuper testi) 1500 m ga yugurish bilan almashtiriladi.

Yosh futbolchilar uchun umumiy jismoniy tayyorgarlik baholarining me'yorlari 10 yoshdan 19 yoshgacha bo'lgan yosh guruhlari uchun tarkibiga quyidagi testlar majmuasida ishlab chiqilgan:

- 30 m ga yugurish;
- 60 m ga yugurish;
- 300 m ga yugurish;
- 1000 m ga yugurish;
- Ilon izi boʻylab ("konvert" boʻylab) yugurish;
- Joyidan turib uzunlikka sakrash;
- Joyidan turib yuqoriga sakrash;
- Joyidan turib uch hatlab sakrash.

Bu testlardan tashqari qoʻshimcha sinovlar taklif qilinadi:

- Oldinga yegilishning chuqurligi;
- 30 s davomida toʻliq harakatlar siklini bajarish (yotgan holatdan turish, soʻngra oldinga yegilish va yana boshlangʻich holatga qaytish);
- Gimnastik devorda orqa bilan turgan holatda toʻgʻirlangan oyoqlarni gorizontalgacha koʻtarish;
- Turnikda tortilish;
- Toʻsinga tayangan holatda qoʻllarni bukish va yoyish (martalar soni).

Test topshiriqlarining har biri 1 dan 5 gacha boʻlgan ballar bilan baholanadi, ballarning umumiy yigʻindisi yesa yosh futbolchilarning umumiy jismoniy tayyorgarligining bahosini tashkil qiladi.

Turlicha malakali futbolchilar uchun (yoshlar va faxriylar) asosiy harakat sifatlarining rivojlanish darajasini aniqlash mumkin boʻladigan koʻrsatkichlar majmuasini ishlab chiqqan. Muallif tomonidan taklif qilingan majmuadan klub jamoalarini tayyorlash amaliyotida ham, mamlakat milliy terma jamoasini tayyorlash amaliyotida ham koʻp marotaba foydalanilgan. [3,6]

Yosh futbolchilar uchun moʻljallangan majmua tarkibiga quyidagi sinovlar kiradi:

- 30 m ga yugurish;
- 25 m li kesmada chap oyoqda koʻp martalik sakrashlar;
- 25 m li kesmada oʻng oyoqda koʻp martalik sakrashlar;
- Joyidan turib yuqoriga sakrash;
- Yugurib kelib yuqoriga sakrash (ikki oyoqlab itarilish bilan);
- Yugurib kelib yuqoriga sakrash (bitta oyoqda itarilish bilan);
- 2x20 m ga "qarama-qarshi" yugurish;
- 3x5 o'lchamli "konvert" bo'ylab yugurish,
- 30 m li kesmada spesifik toʻsiqlar polosasi (toʻsiqlardan oshib oʻtish, oldinga oʻmbaloq oshish, "slalom bilan" yugurish);
- 5 kg ogʻirlikdagi toʻldirma toʻpni uloqtirish;
- 6x30 m ga «mayatnik boʻlib» yugurish (1-jadval).

1-jadval 10-11 yoshli futbolchilarning jismoniy tayorgarligini baholash va tanlab olish uchun me'yorlar

№	Nazorat mashqlari	Baho (ochkolarda)							
		1	2	3	4	5			
(A) Asosiy mashqlar									
1	30 m ga yugurish (start tik turgan holda), s	5,8	5,6	5,4	5,2	5,0			
2	60 m ga yugurish (start tik turgan holda), s	9,7	9,5	9,3	9,1	8,9			
3	300 m ga yugurish, s	60,0	58,0	56,0	54,0	52,0			
4	1000 m ga yugurish, min, s	4,40	4,30	4,20	4,10	400			
5	Ilon izi boʻlib ("konvert" boʻylab) yugurish, s	30,0	29,0	28,0	27,0	26,0			

6	Joyidan turib uzunlikka sakrash, sm	155	160	165	170	175		
7	Joyidan turib yuqoriga sakrash, sm	38	41	44	47	50		
8	Joyidan turib uch hatlab sakrash, sm	400	430	460	490	520		
(B) Qoʻshimcha mashqlar								
1	Oldinga yegilish, sm	2	4	6	8	10		
2	30 s davomida chalqancha yotgan holatda oldinga yegilish va boshlangʻich holatga qaytish, martalar soni	18	20	22	24	26		
3	Osilgan holatda oyoqlarni gorizontal holatgacha koʻtarish, martalar soni	1	5	10	15	20		
4	Turnikda tortilish, martalar soni	1	2	3	4	5		
5	Toʻsinga tayangan holatda tanani koʻtarish va tushirish (otjimaniye), martalar soni	1	2	3	4	5		

Izoh: ochkolarning quyidagi yigʻindisi umumiy bahoni tashkil qiladi:

60-65 – a'lo; 50–59 – juda yaxshi; 40–49 – yaxshi; 30–39 – qoniqarli; 24–29 – past; 24 – qoniqarsiz.

Har bir harakat topshirigʻi 1 dan 20 ochkogacha boʻlgan baholar shkalasiga yega, sinov davomida barcha ochkolarning yigʻindisi yesa futbolchining harakat tayyorgarligining umumiy bahosi boʻlib hisoblanadi.

Xulosa.

Oʻrganilgan adabiyotlardan shuni koʻrish mumkinki, sportchilarni shugʻullanganlik darajasini baholash asosiy muammolaridan boʻlib hisoblanadi. Futbolchilarning jismoniy tayyorgarligini baholashning turli testlari mavjud boʻlib, hozirda qoʻllanilayotgan testlar bilan futboli rivojlangan mamlakatlarda qoʻllanilayotgan testlarni farqi yaqqol namoyon boʻlib qolmoqda.

"yevrofit" testining afzalligi bir testning ikkinchi testga bogʻliqligi, jismoniy sifatlarni keng qamrovli baholash imkonini berishini koʻrishimiz mumkin. Ushbu test oldingi testlardan farqli oʻlaroq koʻp jihatlarini qamrab oladi va samaraliroq hisoblanadi.

REFERENCES

- 1. Абидов Ш. У. Ёш футболчиларни техник-тактик ҳаракатларини мусобақа шароитида баҳолаш ва самаладорлигини аниқлаш //Fan-Sportga. 2020. №. 6. С. 17-19.
- 2. Абидов Ш. У. Корпоративная социальная ответственность в спортивной промышленности //Научный альманах. 2017. №. 4-3. С. 398-400.
- 3. Абидов Ш. У., Уматкулов Ж. А. СОFЛОМ ТУРМУШ ТАРЗИ–МАШҒУЛОТЛАРНИ АСОСИЙ МАҚСАДИ СИФАТИДА //Академические исследования в современной науке. 2022. Т. 1. №. 18. С. 4-8.

- 4. Керимов Φ. Абидов Ш. У., Γ. ОЦЕНКА A., Садыков A. ПСИХОФИЗИОЛОГИЧЕСКОГО МЕТОДОМ СОСТОЯНИЯ АТЛЕТОВ БИОРЕЗОНАНСНОЙ СПЕКТРОСКОПИИ //Научно-педагогические школы в сфере физической культуры и спорта. – 2018. – С. 622-626.
- 5. Абидов Ш. У. ОЦЕНКА И ОПРЕДЕЛЕНИЕ ЭФФЕКТИВНОСТИ ТАКТИКО-ТЕХНИЧЕСКИХ ДЕЙСТВИЙ МОЛОДЫХ ФУТБОЛИСТОВ В СОРЕВНОВАТЕЛЬНЫЙ ПЕРИОД //ББК 1 Р76. – 2020. – С. 209.
- 6. Исраилов Ш. Х., Абидов Ш. У. ОБУЧЕНИЕ ТЕХНИКЕ ИГРЫ В ФУТБОЛ ЮНЫХ СПОРТСМЕНОВ С УЧЁТОМ ВОЗРАСТНЫХ ОСОБЕННОСТЕЙ //Известия Вузов. -2009. -№. 7. -С. 326.
- 7. Абидов Ш. У. Анализ показателей экономической эффективности ОАО" ФК Бунёдкор" //Научный альманах. 2017. N2. 4-3. С. 395-397.
- 8. Абидов Ш. У. ЗАРБА БЕРИШ АНИҚЛИГИНИ КЕСКИН ЎЗГАРУВЧАН ВАЗИЯТЛИ МАШҚЛАР ЁРДАМИДА ШАКЛЛАНТИРИШ САМАРАДОРЛИГИ //Academic research in educational sciences. 2021. Т. 2. №. Special Issue 1. С. 130-135.
- 9. АБИДОВ Ш. ФУТБОЛ ЎРГАТИШДА ДАСТЛАБКИ ТАЙЁРЛОВ ГУРУХЛАРИДА ТЕХНИК-ТАКТИК КЎНИКМАЛАРНИ РИВОЖЛАНТИРИШ //О 'zbekiston milliy universiteti xabarlari. 2022. Т. 1. №. 7.
- 10. Abidov S. U., Igamberdiev O. R., Bozorov S. R. Yosh futbolchilar mashg 'ulotlaridagi yuklamalari hajmini yoshga qarab o 'zgarishining maxsus harakat sifatlariga ta'sir etishi. 2022.
- 11. Abidov S. U. ISSUES OF MODERN SPORTS AND EFFECTIVE TRAINING OF FOOTBALLERS //АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ ПЕДАГОГИКИ. 2021. С. 107-109.
- 12. Abidov S. YOSH FUTBOLCHILARNING O 'YIN DAVOMIDA TO 'PNI QABUL QILISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH //Академические исследования в современной науке. 2022. Т. 1. №. 17. С. 136-140.
- 13. Usmanovich A. S. Study of the Quick-Power Quality Affecting the Technical-Tactical Actions Performed by 16-17-Year-Old Football Players during the Game //Vital Annex: International Journal of Novel Research in Advanced Sciences. − 2022. − T. 1. − №. 5. − C. 17-21.
- 14. Алимжанов С. И., Ёкубов О. ПРОБЛЕМЫ ДЕТСКО-ЮНОШЕСКОГО ФУТБОЛА В ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТЕ //Академические исследования в современной науке. 2022. Т. 1. №. 18. С. 31-38.
- 15. Артиқов А. А. Футбол спорт турида дарвозага зарба бериш аниқлигини баҳолаш услубияти //Fan-Sportga. 2022. №. 1. С. 48-51.
- 16. Артиқов А. А. Тўп узатишлар ва дарвозага зарбалар аниклигининг таҳлили //Fan-Sportga. -2020. №. 4. С. 35-37.
- 17. АРТИҚОВ А. А. ОФК КУБОГИ ЎЙИНЛАРИДА ЎЗБЕКИСТОН ТЕРМА ЖАМОАСИ ФУТБОЛЧИЛАРИНИНГ ТЕХНИК УСУЛЛАРИ АНИҚЛИГИНИ ТАХЛИЛ ҚИЛИШ НАТИЖАЛАРИ //Фан-Спортга. 2019. №. 3. С. 42-45.
- 18. АРТИҚОВ А. А. ФУТБОЛЧИЛАРНИНГ ТЕХНИК УСУЛЛАРИ АНИҚЛИГИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШГА ЙЎНАЛТИРИЛГАН МАХСУС МАШҚЛАРДАН

- ФОЙДАЛАНИШ САМАРАДОРЛИГИНИНГ ТАХЛИЛИ //Фан-Спортга. 2020. №. 3. С. 16-18.
- 19. Artikov A. ABOUT SOME METHODOLOGICAL PROBLEMS IN TEACHING SPECIAL SCIENCES //Scientific Bulletin of Namangan State University. 2020. T. 2. №. 7. C. 379-384.
- 20. АРТИҚОВ А. А. ОСИЁ КУБОГИ-2019 ЎЙИНЛАРИДАГИ ЎЗБЕКИСТОН ТЕРМА ЖАМОАСИНИНГ ДАРВОЗАГА ЙЎЛЛАНГАН ЗАРБАЛАР АНИҚЛИГИ БЎЙИЧА ТАҲЛИЛ //Фан-Спортга. 2020. №. 7. С. 16-17.
- 21. Akbarovich A. A., Tagirovich I. S. Control of Technical Accuracy in the Training Process of Football Players //JournalNX. C. 103-106.
- 22. Артиков А. А. МУСОБАКА ШАРОИТИДА МАЛАКАЛИ ФУТБОЛЧИЛАР ТОМОНИДАН БАЖАРИЛАДИГАН ТЕХНИК УСУЛЛАРНИНГ МАКСАДЛИ АНИКЛИГИНИ ТАХЛИЛ КИЛИШ //Фан-Спортга. 2018. №. 3. С. 49-53.
- 23. Artikov A. EFFECT OF FATIGUE ON THE TARGET ACCURACY OF TECHNIQUES IN SPORTS GAMES //Журнал иностранных языков и лингвистики. 2022. Т. 6. №. 6. С. 21-30.
- 24. АРТЫКОВ А. А. КОНТРОЛЬ ТОЧНОСТИ ТЕХНИЧЕСКИХ ПРИЕМОВ В ТРЕНИРОВОЧНОМ ПРОЦЕССЕ ФУТБОЛИСТОВ //УНИВЕРСИТЕТСКИЙ СПОРТ: ЗДОРОВЬЕ И ПРОЦВЕТАНИЕ НАЦИИ. 2020. С. 244-251.
- 25. Артыков А. А. АНАЛИЗ ЦЕЛЕВОЙ ТОЧНОСТИ ИГРОВЫХ ПРИЕМОВ ФУТБОЛИСТОВ В ЗАВИСИМОСТИ ОТ УРОВНЯ СПЕЦИАЛЬНОЙ ФИЗИЧЕСКОЙ ПОДГОТОВЛЕННОСТИ //Физическое воспитание и студенческий спорт глазами студентов. 2020. С. 654-657.
- 26. АРТЫКОВ А. А. КОНТРОЛЬ ТОЧНОСТИ ТЕХНИЧЕСКИХ ПРИЕМОВ В ТРЕНИРОВОЧНОМ ПРОЦЕССЕ ФУТБОЛИСТОВ //УНИВЕРСИТЕТСКИЙ СПОРТ: ЗДОРОВЬЕ И ПРОЦВЕТАНИЕ НАЦИИ. 2020. С. 244-251.
- 27. Akbarovich A. A. ANALYSIS OF TESTS TO MEASURE THE TARGET ACCURACY OF TECHNICAL TECHNIQUES IN FOOTBALL PLAYERS //European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences Vol. − 2020. − T. 8. − №. 3.
- 28. Артыков А. А., Шаймардонов Д. Б. ИССЛЕДОВАНИЕ ВЗАИМОСВЯЗАННОСТИ МЕЖДУ ПОКАЗАТЕЛЯМИ ОЦЕНИВАЮЩИМИ УРОВНИ РАЗВИТИЯ ФИЗИЧЕСКИХ КАЧЕСТВ, ПСИХОМОТОРНЫХ ПРОЦЕССОВ И ТОЧНОСТНЫХ ДЕЙСТВИЙ ЮНЫХ ФУТБОЛИСТОВ //Педагогические науки. − 2012. − №. 5. − С. 30-35.
- 29. Artykov A. A. Analysis of Target Accuracy of Attacking Actions by Highly Qualified Players //Eastern European Scientific Journal. 2017. №. 5. C. 9-11.
- 30. Bektorov O. Y. THE ANALYSIS OF TECHNICAL AND TACTICAL ACTIONS OF PLAYERS OF THE NATIONAL TEAM OF UZBEKISTAN UP TO 15 YEARS IN THE CENTRAL ASIAN FOOTBALL ASSOCIATION U-15 (CAFA) //European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences Vol. 2019. T. 7. №. 5.
- 31. Bektorov O. Y. Analysis of Technical and Tactical Actions Uzbekistan National Team under 15 Years in Central Asian Football Association U-15 (CAFA) //Eastern European Scientific Journal. − 2019. − №. 1.

- 32. Bektorov O. Y. Analysis of the Tactical Actions of the Players of the Olympic National Team of Uzbekistan in the Asian Championship (U-23) //Vital Annex: International Journal of Novel Research in Advanced Sciences. − 2022. − T. 1. − №. 5. − C. 32-34.
- 33. Бекторов О. Ё. ЁШ ФУТБОЛЧИЛАРНИ МУСОБАҚА ФАОЛИЯТИДАГИ ТАКТИК ЎЙИН ҲАРАКАТЛАРИНИ БАХОЛАШ //Fan-Sportga. 2021. №. 3. С. 11-13.
- 34. БЕКТОРОВ О. Ё. ЎЗБЕКИСТОН ОЛИМПИЯ ТЕРМА ЖАМОАСИ ФУТБОЛЧИЛАРИНИНГ ТЕХНИК-ТАКТИК ХАРАКАТЛАРИДАГИ САМАРАДОРЛИК //Фан-Спортга. -2019. -№. 1. C. 41-43.
- 35. Бекторов О. Ё. ТАКТИЧЕСКАЯ ПОДГОТОВКА ЮНЫХ ФУТБОЛИСТОВ //Педагогика и психология в современном мире: теоретические и практические исследования. 2020. С. 117-120.
- 36. Abdikadirova N. S. et al. Football in Uzbekistan: Law, Leisure and Sociology //PSYCHOLOGY AND EDUCATION. 2021. T. 58. № 1. C. 1995-2002.
- 37. Bobomuradov B. K. LOGISTICAL AND FINANCIAL SUPPORT TO BE PROVIDED BY SPONSORS OF THE FOOTBALL CLUB //Инновационное развитие. -2017. -№. 4. C. 46-47.
- 38. Давлетмуратов С. Р., Бобомуродов Б. К. МЕТОДЫ ПОВЫШЕНИЯ УРОВНЯ ФИЗИЧЕСКОЙ И ТЕХНИЧЕСКОЙ ПОДГОТОВЛЕННОСТИ У ФУТБОЛИСТОВ ЮНОШЕСКОГО ВОЗРАСТА. 2011.
- 39. Бекназаров Ш. Қ. Футболчиларнинг жамоадаги хужум ҳаракатларини тадқиқ қилиш //Academic research in educational sciences. 2021. Т. 2. №. Special Issue 1. С. 136-140.
- 40. Бекназаров Ш. Қ. ФУТБОЛЧИЛАР АНТРОПАРАМЕТРИК ЎЛЧАМЛАРИ ВА ТЕЗЛИК СИФАТИ ОРАСИДАГИ КОРРЕКЦИЯСИНИ ЎРГАНИШДА АКТДАН ФОЙДАЛАНИШ //Central Asian Research Journal for Interdisciplinary Studies (CARJIS). 2022. Т. 2. № 2. С. 402-409.
- 41. Казоков Р. Т., Бекназаров Ш. Қ., Ибодов А. И. Футболчиларнинг антропометрик ўлчамлари ва тезлик сифатлари орасидаги корреляциясини ўрганишда акт дан фойдаланиш //Тиббиѐт ва спорт. 2021. Т. 1. №. 10. С. 27-30.
- 42. Rasulov A., Karimov A. YOSH FUTBOLCHILARNI O 'YIN DAVOMIDAGI HUJUM HARAKATLARINI O 'RGANISH //Академические исследования в современной науке. 2022. Т. 1. №. 17. С. 256-262.
- 43. Erkinovich R. A. Increasing the Efficiency of Technical-Tactical Actions of 16-17-Year-Old Football Players //Vital Annex: International Journal of Novel Research in Advanced Sciences. − 2022. − T. 1. − № 5. − C. 227-232.
- 44. Abidov S. U., Igamberdiev O. R., Bozorov S. R. Yosh futbolchilar mashg 'ulotlaridagi yuklamalari hajmini yoshga qarab o 'zgarishining maxsus harakat sifatlariga ta'sir etishi. 2022.
- 45. Бозоров С. Р. Ў. СПОРТЧИЛАРНИ ШУҒУЛЛАНГАНЛИК ДАРАЖАСИНИ АНИҚЛАШНИНГ ЗАМОНАВИЙ УСУЛЛАРИНИ ТАХЛИЛИ (ФУТБОЛ СПОРТ ТУРИ МИСОЛИДА) //Central Asian Research Journal for Interdisciplinary Studies (CARJIS). 2022. Т. 2. №. 2. С. 410-419.
- 46. Бозоров С. Р., Олимжонов Б. ДАСТЛАБКИ ТАЙЁРЛОВ ГУРУХИ БОСКИЧИДА ШУҒУЛЛАНУВЧИ БОЛЛАРНИ МАШҒУЛОТЛАРИНИ ТАШКИЛ ЭТИШ

- //Академические исследования в современной науке. -2022. Т. 1. №. 18. С. 13-17.
- 47. Дачев О. В., Ирисбоев М. Т. Уровень подготовки специалистов по футболу в узбекистане //Проблемы педагогики. -2021. -№. 1 (52). C. 85-87.
- 48. Тангриев А. Т., Дачев О. В. Национальный спорт в вузе //Наука, техника и образование. -2019. -№. 11 (64). C. 69-71.
- 49. Разуваева И. Ю., Дачев О. В. ДОЗИРОВАНИЕ ФИЗИЧЕСКОЙ НАГРУЗКИ СТУДЕНТОВ НА ОСНОВЕ ИНФОРМАЦИИ ЧАСТОТЫ СЕРДЕЧНЫХ СОКРАЩЕНИЙ //Физическая культура и спорт в структуре профессионального образования: ретроспектива, реальность и будущее. 2017. С. 333-336.
- 50. Дачев О. В., Нигманов Б. Б. Развитие скоростно-силовых качеств у студентов в учебно-тренировочной группе //Молодой ученый. 2017. №. 7. С. 195-197.
- 51. Dachev O. V., Irisbayev M. T. GENERAL AND SPECIAL TRAINING OF THE FOOTBALL PLAYERS //АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ ПЕДАГОГИКИ. 2021. С. 104-106.
- 52. Igamberdiyev O. R. IMPORTANT ISSUES OF INCREASING THE PHYSICAL FITNESS OF STUDENTS IN GRADES 4-5 IN SECONDARY SCHOOLS //АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ ПЕДАГОГИКИ. 2021. С. 101-103.
- 53. Игамбердиев О. Р. ФУТБОЛ ТЎГАРАКЛАРИДА ШУҒУЛЛАНУВЧИ 4-5 СИНФ ЎҚУВЧИЛАРИНИ ЖИСМОНИЙ ТАЙЁРГАРЛИГИНИ ОШИРИШ //Fan-Sportga. 2021. №. 6. С. 54-56.
- 54. Игамбердиев О. Р. АНАЛИЗ ОХВАТА УЧАЩИХСЯ 4-5 КЛАССОВ КРУЖКАМИ ПО ФУТБОЛУ ОРГАНИЗОВАННЫМИ В СРЕДНИХ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ШКОЛАХ //ББК 1 Р76. 2020. С. 224.
- 55. Игамбердиев О. Р. Причины возникновение мгд у спортстменов и пути лечение с помошью ЛФК //Вестник научных конференций. ООО Консалтинговая компания Юком, 2016. №. 4-2. С. 74-76.
- 56. Игамбердиев О. Р. Умумтаълим мактабларида футбол тўгаракларини ташкил этиш тизими //Фан-Спортга. 2020. №. 3. С. 56-58.
- 57. Игамбердиев О. P. Functional-mental significance pre-match warm-up in footballers of high ranking //Вестник научных конференций. ООО Консалтинговая компания Юком, 2016. №. 4-2. С. 74-74.
- 58. Игамбердиев О. P. Daily protein quantities for footballers //Вестник научных конференций. ООО Консалтинговая компания Юком, 2016. №. 4-2. С. 72-74.
- 59. Игамбердиев О., Бозоров Ф. ОСОБЕННОСТИ ФИЗИЧЕСКОЙ ПОДГОТОВКИ ФУТБОЛИСТОВ //Академические исследования в современной науке. 2022. Т. 1. №. 17. С. 169-173.
- 60. Igamberdiyev O. YOSH FUTBOLCHILARNI TANLAB OLISH VA SELEKSIYALASHDA YANGI TADQIQ QILISH USLUBIYATLARI //Академические исследования в современной науке. 2022. Т. 1. №. 17. С. 159-165.
- 61. МАХАМАДЖОНОВ Ф. Р. Оценка структуры соревновательной деятельности юных футболистов 13-17 лет //Фан-Спортга. 2019. №. 1. С. 6-11.
- 62. Pirmatov O. Z., Makhamadjonov F. R. COMMERCIALIZATION OF THE SECTOR CONTRIBUTES //Инновационное развитие. 2017. №. 4. С. 77-78.

- 63. Makhamadjonov F. R. THE STRUCTURE OF THE SPORTS ACTIVITIES MANAGEMENT OF" FC BUNYODKOR" //Инновационное развитие. 2017. №. 1. С. 26-27.
- 64. Кадиров М. A. ЭФФЕКТИВНОСТЬ ФОРМИРОВАНИЯ СПЕЦИАЛЬНОЙ ФУТБОЛИСТОВ БЫСТРОТЫ И ТОЧНОСТИ УДАРОВ У ЮНЫХ ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ **РЕЗКО** МЕНЯЮЩИХСЯ СИТУАЦИОННЫХ УПРАЖНЕНИЙ //Central Asian Research Journal for Interdisciplinary Studies (CARJIS). - 2022. - T. 2. - №. 2. - C. 473-480.
- 65. Shayaxmitov R., Ikromov R. BOSHLANG 'ICH TAYYORLOV GURUHI FUTBOLCHILARINING TEXNIK TAKTIK TAYYORGARLIGINI OSHIRISH //Академические исследования в современной науке. 2022. Т. 1. №. 17. С. 248-255.
- 66. Хамдамов Р. М., Курязов Р. Особенности совершенствования технических элементов у футбольных вратарей //POLISH SCIENCE JOURNAL. 2022. Т. 7. №. 46. С. 152-155.
- 67. Adhamovich M. R. THE ANALYSIS OF LEVEL OF SPECIAL READINESS OF FOOTBALL PLAYERS OF" SUPERLEAGUE" OF UZBEKISTAN ON INDICATORS OF THEIR IMPELLENT ACTIVITY.
- 68. Muxammadov M. G., Usmonov M. YOSH FUTBOLCHI QIZLARNING TEZKOR KUCH SIFATLARINI TAHLIL QILISH //Академические исследования в современной науке. 2022. Т. 1. №. 18. С. 28-30.
- 69. Мухаммадов М. Г. Оценка динамики метрологических показателей в развитии профессиональных квалификаций 13-14 летных молодых футболистов //Научный альманах. 2018. №. 7-1. С. 107-109.
- 70. Мухаммадов М. Г. Улучшение скорости молодых игроков анализа динамики метрологических показателей //Научный альманах. 2018. №. 7-1. С. 110-112.
- 71. Пирматов О. 3. ЁШ ФУТБОЛЧИЛАРНИ ЎЙИН ЖАРАЁНИДАГИ ТЕХНИК ВА ТАКТИК ХАРАКАТЛАР ТАХЛИЛИ //Central Asian Research Journal for Interdisciplinary Studies (CARJIS). 2022. Т. 2. №. 2. С. 428-433.
- 72. Пирматов О. 3. ОСОБЕННОСТИ РАЗВИТИЯ ФИЗИЧЕСКИХ СПОСОБНОСТЕЙ ЮНЫХ ФУТБОЛИСТОВ //СИСТЕМА МЕНЕДЖМЕНТА КАЧЕСТВА В ВУЗЕ: ЗДОРОВЬЕ, ОБРАЗОВАННОСТЬ, КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТЬ. 2019. С. 190-193.
- 73. Pirmatov O. Z. TECHNICAL TRAINING IS THE BASIS OF FOOTBALL SKILLS //АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ ПЕДАГОГИКИ. 2021. С. 98-100.
- 74. Пулатов С. Н. АНАЛИЗ СОСТАВА ТЕЛА У ФУТБОЛИСТОВ 18-19 ЛЕТ, КАК ФАКТОРА, ВЛИЯЮЩЕГО НА УРОВЕНЬ ИХ СПЕЦИАЛЬНОЙ ВЫНОСЛИВОСТИ НА РАЗЛИЧНЫХ ЭТАПАХ ГОДИЧНОГО ЦИКЛА //Fan-Sportga. 2021. №. 8. С. 55-56.
- 75. Пулатов С. Н. ФУТБОЛЧИ АЁЛЛАРНИ МУСОБАҚА ФАОЛИЯТИНИ ТАХЛИЛ ҚИЛИШ //Academic research in educational sciences. 2021. Т. 2. №. Special Issue 1. С. 179-184.
- 76. ПЎЛАТОВ С. Н. 14-16 ёшли футболчилар хужумларини ташкил қилишларида ҳажм ва сифат кўрсаткичларини таҳлили //Фан-Спортга. 2020. №. 3. С. 26-28.

- 77. Пулатов С. Н., Шукурова С. С. Анализ Нагрузок, Направленных На Совершенствование Специальной Выносливости В Подготовке Футболистов 18-19 Лет //Vital Annex: International Journal of Novel Research in Advanced Sciences. 2022. Т. 1. № 5. С. 94-102.
- 78. Pulatov S. N. Factors affecting the special endurance of the body structure of football players aged 18-19 years //Eurasian Journal of Sport Science. − 2022. − T. 2. − №. 1. − C. 116-119.
- 79. Қутлимуратов И. Х. Футболчиларнинг турли йўналишлардаги тўпни ошириб бериш ҳаракатларини ўрганиш //Academic research in educational sciences. 2021. Т. 2. №. Special Issue 1. С. 146-151.
- 80. Қутлимуратов И. Х. ФУТБОЛ БЎЙИЧА БОШ ҲАКАМЛАРНИНГ ТЕЗКОР ЧИДАМКОРЛИГИНИ ОШИРИШ УСУЛЛАРИ САМАРАДОРЛИГИ //Academic research in educational sciences. 2021. Т. 2. № 4. С. 1743-1751.
- 81. ҚУТЛИМУРАТОВ И. Х. ФУТБОЛ АКАДЕМИЯСИГА 9-10 ЁШЛИ ФУТБОЛЧИЛАРНИ ТАНЛАБ ОЛИШНИНГ ЗАМОНАВИЙ МЕЗОНЛАРИ //Фан-Спортга. 2020. N2. 8. C. 38-40.
- 82. Raxmonberdiyev E. B. THE SYSTEMS OF CORPORATE GOVERNANCE FC BUNYODKOR //Инновационное развитие. -2017. № 4. C. 81-83.
- 83. Shaymardanov D. B. LEGAL AND REGULATORY REQUIREMENTS RELATING TO CORPORATE GOVERNANCE PRACTICES //Инновационное развитие. 2017. №. 4. С. 101-102.
- 84. Шаймарданов Д. Б. Ёш футболчиларда анъанавий ва оптималлаштирилган техник тайёргарликка хос юкламалар хажмини махсус ҳаракат сифатларига таъсир этиш динамикаси //Academic research in educational sciences. 2021. Т. 2. №. Special Issue 1. С. 141-145.
- 86. Turdibayev I., Karimov I. YOSH FUTBOLCHILARNI TEZKORLIK SIFATINI MAXSUS MASHQLAR ORQALI RIVOJLANTIRISH USULLARI //Академические исследования в современной науке. 2022. Т. 1. №. 17. С. 285-292.
- 87. Хакимжонов З. А. Ў. БОШЛАНҒИЧ ТАЙЁРЛОВ ГУРУХИ ФУТБОЛЧИЛАРИНИ ТЕХНИКТАКТИК ТАЙЁРГАРЛИГИНИ ЎРГАНИШ //Central Asian Research Journal for Interdisciplinary Studies (CARJIS). 2022. Т. 2. №. 2. С. 448-456.
- 88. Юсупов Н. М. ЎЗБЕКИСТОН МАХАЛЛАЛАРИДА БОЛАЛАР ФУТБОЛИНИНГ РИВОЖИ //Fan-Sportga. 2020. №. 3. С. 51-53.
- 89. Исеев Ш. Т., Юсупов Н. М., Косимов Ф. А. АНАЛИЗ УРОВНЯ СПЕЦИАЛЬНОЙ ВЫНОСЛИВОСТИ У ФУТБОЛИСТОК ВЫСОКОЙ КВАЛИФИКАЦИИ //Fan-Sportga. 2022. №. 1. С. 40-41.
- 90. ЮСУПОВ Н. М., ДАВИДОВ Б. Б. ОЦЕНКА УРОВНЯ СПЕЦИАЛЬНОЙ ВЫНОСЛИВОСТИ У ФУТБОЛИСТОВ 16-17 ЛЕТ, ВЫСТУПАЮЩИХ В МОЛОДЕЖНОМ ПЕРВЕНСТВЕ УЗБЕКИСТАНА //Фан-Спортга. 2020. №. 6. С. 22-24.

- 91. Юсупов Н. М., Кошбахтиев И. А. ХАРАКТЕРИСТИКА ТЕХНИКО-ТАКТИЧЕСКИХ ДЕЙСТВИЙ ФУТБОЛИСТОВ В ПРОЦЕССЕ ИГРОВОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ //Физическая культура и спорт в структуре профессионального образования: ретроспектива, реальность и будущее. 2020. С. 330-332.
- 92. Мустафоева Н. А., Юсупов Н. М. ТАЪЛИМ ЖАРАЁНЛАРИГА АХБОРОТ ТЕХНОЛОГИЛАРИНИ ҚЎЛЛАШНИНГ АҲАМИЯТИ //Ученый XXI века. 2022. №. 5-2 (86). С. 77-78.
- 93. Исеев Ш. Т., Юсупов Н. М. Оценка уровня функциональной подготовленности юных футболистов 16-18 лет //ТАЪLІМ, FAN VA INNOVATSIYA. Маънавий-маърифий, илмий-услубий журнал. Ташкент. 2015. N2.
- 94. Умаров, Н. X. "МЕТОД РАЗВИТИЕ СКОРОСТНЫХ СПОСОБНОСТЕЙ У ФУТБОЛИСТОВ 14-15 ЛЕТ." Central Asian Research Journal for Interdisciplinary Studies (CARJIS) 2.2 (2022): 481-491.
- 95. Mirqosimov M. FUTBOLCHI QIZLARNING ASOSIY JISMONIY SIFATLARINI OSHIRISH //Journal of Integrated Education and Research. 2022. T. 1. №. 4. C. 548-552.
- 96. Yuldashev M. R. IMPROVING COORDINATION SKILLS OF FEMALE FOOTBALL PLAYERS //Scientific Bulletin of Namangan State University. − 2019. − T. 1. − №. 4. − C. 246-251.
- 97. Artikov F. B., Yuldashev M. R. MAIN ISSUES OF FC GOVERNANCE //Инновационное развитие. -2017. №. 4. C. 98-99.
- 98. Yuldashev, Murodjon Ravshanovich. "IMPROVING COORDINATION SKILLS OF FEMALE FOOTBALL PLAYERS." Scientific Bulletin of Namangan State University 1.4 (2019): 246-251.